
Două reviste digitale românești, publicate în străinătate

– provocări, probleme, tipologii –

Constantina Raveca Buleu

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”,
Academia Română, Filialia Cluj-Napoca
constantina.buleu@yahoo.com

Pentru a cita acest articol: Buleu, C. R., 2021, „Două reviste digitale românești, publicate în străinătate – provocări, probleme, tipologii”. *Romanian Studies Today*. V, p. 101-112.

Abstract. The presentation intends to focus on two Romanian digital publications currently active today, *Asymetria* and *Alternante*, the first one being issued by Dan Culcer in France as part of a personal cultural blog, and the second one by Andrei Zanca, Eugen D. Popin and Vasile Gogea in Germany. Although they occasionally share contributors, the typology of the two publications is different, because *Asymetria* is conceived to function as a political and socio-cultural platform, deeply indebted to its editor's sociological and even ethnocentric profile, while *Alternante* mainly focuses on a purely literary and aesthetic approach by sharing especially poetry or prose, and rarely other genres.

Their selection pool and organizing principle are also different, because Dan Culcer's publication attracts and selects the contributors by structuring them according to the leading, occasionally militant program of the issue, in a way which does not avoid polemic, while *Alternante* is built on an open minded “haystack principle”, regulated by the liberal profile of the contributors and by their certified literary pedigree. There is also a generational gap between the two publications, which share nevertheless the editors' personal implication in the flow of the Romanian literature and their wish to take part from abroad in the symbolic exchanges of the Romanian literature and socio-political ideas.

The paper intends to tackle the challenges experienced by a literary researcher while reading, valuing and comparing these two different types of digital publications.

Keywords: Romanian literature; Romanian press; digital media; *Asymetria*; *Alternante*.

Odată cu dezvoltarea presei virtuale, furnizarea unui conținut accesibil a devenit din ce în ce mai importantă, iar presa culturală din mediul virtual nu rămâne imună, ci încearcă să exploateze universalitatea¹ asigurată de Internet, să-și extindă aria cititorilor la nivel global, chiar dacă acest globalism este, în cazul revistelor discutate în această lucrare, unul limitat lingvistic, destinat aproape exclusiv vorbitorilor de limbă română.

Cel puțin teoretic, revistele culturale apărute în mediul virtual reprezintă o formă de jurnalism contextualizat/„contextualized journalism” (Franklin, Bob, Hamer, Martin, Hanna, Mark, Kinsey, Marie, Richardson, John E. 2005: 48-49), multidimensional și interactiv, cu un conținut dinamic și personalizabil, relaționat prin link-uri de o variabilă arie conexă.

Multe dintre aceste publicații, inclusiv, în proporții diferite, „Alternanțe” și „Asymetria”, se situează la limita a ceea ce se numește *alternative media* (Franklin, Bob, Hamer, Martin, Hanna, Mark, Kinsey, Marie, Richardson, John E. 2005: 14), nefiind publicații girate de *mainstream*, de corporații sau instituții de tradiție, ci create din inițiativa unor indivizi și/sau a unor mici colectivități non-ierarhice. Mai mult decât atât, ele nu urmăresc profitul, ci promovarea unei perspective culturale. O diferență notabilă în raport cu profilul *alternative media* ține de tipologia materialelor publicate, asemănătoare cu cea etalată de *mainstream*. „Alternanțe”, de pildă, revistă care beneficiază și de o versiune printată, se încadrează coerent în peisajul presei culturale canonice. Lucrurile se nuanțează în cazul „Asymetriei”, deoarece revista prezintă un conținut eterogen, în care articole literare și nu numai, regăsite în publicațiile clasice, coexistă cu texte create tocmai pentru a exploata potențialul dialogic al Internetului și spațiul flexibil asigurat de mediul virtual.

Apărută exclusiv în format HTML și construită ca o bază de date din care se extrag texte la cererea lectorului, „Asymetria. Revue roumaine de culture, critique et imagination” apare în mai 2000, arhiva activă conținând numerele apărute începând cu aprilie 2006, numerele anterioare fiind stocate pe *web.archive.org*. Creație radicală personală a lui Dan Culcer, unul dintre fondatorii revistei „Vatra”, plecat în Franța încă din 1987, „Asymetria” reprezintă o reverență față de tradiția revuisticii culturale românești, numele ei reluând „cu o mică dar importantă modificare” (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=5>) pe acela al trimestrialului interbelic „Simetria. Caiete de artă și critică”, apărut în 1939 la București și redactat de G.M. Cantacuzino, Octav Doicescu, P.E. Miclescu și Matila Ghyka. De altfel, de numele acestuia din urmă se leagă Y din numele revistei gestionate din Elancourt (Franța):

¹ Potrivit lui Tim Berners-Lee, inventatorul internetului, „*The power of the Web is in its universality. Acces by everyone regardless of disability is an essential aspect*”, (qtd. Franklin, Bob, Hamer, Martin, Hanna, Mark, Kinsey, Marie, Richardson, John E. 2005: 4).

Unul dintre rarele cuvinte care cuprind un Y e cel care dă nume singurului român care s-a ocupat de Numărul de aur. Iată deci explicația pe care o furnizez gratuit eventualilor internați care vor ajunge până aici. Y din Asymetria este un omagiu adus Numărului de aur și lui Matila Ghyka. (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=5>)

Reverența este conștientă, însă, de impuritatea genezică a oricărui organism cultural, de faptul că acesta nu se configurează ca funcție exclusivă, strictă a culturii umaniste, universaliste și consensuale. Orientată programatic împotriva oricărui exclusivism de ordin literar („Nu vrem să facem o revistă de literatură pentru literați”), antielitistă și deschis polemică („nu ne înspăimântă nici eroarea nici dușmănia, nici violența, nici dogma. Dimpotrivă, confruntarea va fi căutată și provocată. Vom replica doar atunci când vom crede de cuviință, în funcție de importanța pe care o acordăm temei sau intervenției”), „Asymetria” operează programatic în spațiul democratic al Internetului un gen de comunicare transversală compensativă, imposibil de realizat în spațiul revistelor tradiționale, „Vatra” fiind evident vizată ca perimetru al unor comportamente adaptative indezirabile („din care s-au născut prea mulți monștri, uneori incurabile lașități și slinoase adaptări”). Prioritate au documentul brut, contextualizarea socială, judecata morală, implicarea civică, demascarea tentativelor de manipulare, informarea comprehensivă, multifățetată și eliberatoare, adică tot ceea ce conturează profilul unei publicații reactive și dialogice.

Interesantă este și interpretarea, de către fondator, a denumirii publicației:

Simetria e proporție fericită și comensurabilitate. *Asymetria* e proporția nefericită, disproporția, incomensurabilitatea. Și totuși, nu *asymetria* aduce răul. Nevoia de simetrie conduce la spațiile celulare ale utopiilor, la hrubele infernale ale cetăților celeste coborâte pe pământ și devenite închisori. *Asymetria* e condiția realizării «negentropiei», refuzul uniformizării, diferențierea, condiția vieții. Universul din care facem parte este, din fericire, *asymetric*. (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=5>)

În cuvintele creatorului ei, „Asymetria” se vrea „Altceva”, liber, impenitent, radical, transgenerațional, anticanonic și, în mod inevitabil, eclectic, în care se regăsesc voci din diaspora, intelectuali români și străini, a căror atenție se concentrează preponderent asupra țării și culturii ei.

Grație secțiunii intitulată *Top*, se pot vedea nu numai cele mai citite/votate texte, ci și domeniile și subiectele predilecte ale cititorilor virtuali. Astfel, în 21 septembrie 2020, într-un clasament, fundamental eclectic, al celor mai citite cincispezece articole, primul loc îi revine unui grupaj de poezii semnat de Adrian Liviu Sasu, însă ansamblul este dominat de texte care ilustrează militantismul civic al revistei și radicalismul ei. Avem, de pildă, trei apeluri adresate autorităților române – unul, din 2006, cu o impresionantă listă de semnatori, cere

---

repunerea lui Paul Goma și a familiei sale în drepturile de cetățeni români (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=169>; <http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=297>; <http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=169>) –, un altul, din același an, adresat președintelui României de atunci, Traian Băsescu și inițiat de către Sorin Ilieșiu, solicită *Procesul comunismului* (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=6>), în vreme ce al treilea, un apel pentru modificarea legii 213 din 6.01.2004 privind exercitarea meseriei de psiholog cu drept de liberă practică, respectiv organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România este semnat de o suită de intelectuali români din diasporă (istorici, muzicieni, matematicieni sau scriitori, inclusiv Paul Goma).

În aceeași sferă problematică se înscrie și articolul lui Dan Culcer, *Autonomia, drepturile și privilegiile minorităților în România recentă* (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=8>), care își propune inițierea unei dezbateri publice privind necesitatea și oportunitatea transformării României într-o entitate statală multiethnică, fiind o invitație la un dialog „sincer, brutal chiar”, unde accentul polemic se pune pe iredentismul maghiar și pe interesele Marilor Puteri. Palierul cultural este asigurat în principal de o serie de articole informative, scrise în română și engleză, majoritatea ancorate în spațiul francofon însă, clasamentul amintit conținând și două studii de interes academic, *Din istoria Siguranței Generale în Basarabia (1918-1940)* de Pavel Moraru, bazat pe o serioasă documentare de arhivă, respectiv rezumatul și cuprinsul unei teze de doctorat susținute de Hubbed László-Attila la secția maghiară a Facultății de Litere din Cluj-Napoca, *Fascinația sfârșitului: Apocalipsa*. Istoriei literare îi mai revine o cronologie camilpetresciană și un text vitriolant al lui Dan Culcer, *Nina Cassian și poezia românească*, corectiv în raport cu istoriile canonice și neconcesiv sub aspect etic și ideologic.

Tematica moral-corectivă se menține și în clasamentul celor mai votate articole, însă distribuția suportă o mutație interesantă, literaturii revenindu-i cele mai multe poziții, fie că avem în vedere prozele Corneliei Păun, debutul liric al lui Vlad Badrajan sau eseurile semnate de Mihai Rogobete, inclusiv unul despre Paul Goma, prezență constantă în paginile virtuale ale „Asymetriei”. Anomalia de tip *soft* se produce pe o falie nostalgică, într-un text ce evocă spiritul Timișoarei anilor '60, cu formația Phoenix, Eduard Pamfil și Simion Doru Ogodescu în rol titular, semnat de Corneliu Sofronie și Roxana Zubcov. Segmentul polemic, agresiv pe alocuri și permeat complementar de valori naționale și arheologii biografice comuniste, se reflectă în *Un fals filosof al religiilor – Andrei Pleșu – despre unul autentic: Mircea Eliade*, articolul Isabellei Vasiliu-Scraba, și în reacția corectiv-etică a lui Radu Negrescu-Suțu la un articol publicat de Paul Everac în revista „Cronica română” din 30 mai 2011, *Popescu nu e bun, decât...* Printre colaboratorii „Asymetriei” se numără, de altfel, Dan Dănilă, Florin Zănoagă, Pavel Moraru, Viorela Codreanu, Mihai Rogobete, Mariana Claudia

Popescu, Sergiu Simion, Teodor Gherasim sau Cseke Péter (semnatar consecvent al rubricii *Vecinătăți culturale*).

Potrivit statisticilor furnizate de către Dan Culcer, cea mai activă oră de audiență a fost în 1 martie 2017 (21.103 accesări), cea mai activă zi a fost 21 februarie 2017 (251.948 de accesări), iar cea mai activă lună a fost iulie 2014 (cu 2.890.631 de accesări) – adică mult peste valorile înregistrate de către publicațiile culturale din țară. Statisticile anuale arată un vârf de sarcină în 2014 și un interes ridicat în anii imediat consecutivi. În topul accesărilor, domeniile predilecte se dovedesc a fi, în ordine: eseuri, polemici, proză, editoriale, poeme, restituiri, rubrica *În epicentru*, jurnal, anunțuri, apeluri, istorie recentă și dialoguri.

Eterogenă valoric și minoritară pe ansamblu, secțiunea de proză a revistei conține, de pildă, capitolul de carte *U de la Universalism. O distopie*, o avanpremieră fragmentară la romanul *Alfabetul distopiilor* al lui Gheorghe Săsărman, din care au mai fost publicate fragmente și în revista „Apostrof” (februarie 2020), o traducere din ebraică de Yossef Abraham (autorul mai multor eseuri subversive), una a *Cununiei dragilor*, de S.Y. Agnon, o alta, realizată de același traducător, din Antonio Munoz Molina (*Carlota Fainberg*), fragmente semnate de Marian Drumur, Ovidiu Bufnilă, Ion Nete, Cornelia Păun-Heinzl (prezență frecventă în numerele revistei), Melania Cuc, Gheorghe Schwartz, Paul Tumanian, Bruno Ștefan, Cornel Dimovici (autor lansat de „Vatra”, trăitor în Germania) și Dan Culcer. Domeniul literar al revistei conține și o scenetă scrisă în toamna lui 1989 de Virgil Popescu, precum și o secțiune de poezie, unde semnează, printre alții, Petre Scutelnicu, Nicolae Labiș, Ion Dumbravă, Andrei Mocuța, Vasile Dan, Mariana Al-Saleh și Sabina Ivașcu.

Funciară, eterogenitatea și contextualizarea istorică descrie perfect și textele publicate sub egida *Eseuri*, unde un autor precum Titus Filipaș publică atât *Realitate și „culturaliză”* (articol ancorat în prelegerea susținută în toamna lui 1926 de Nae Ionescu la Universitatea din București, care a stârnit imediat entuziasmul unei întregi generații de intelectuali români), cât și *Reforma bisericească a împăratului Cantacuzino, Lumea după Saladin, Postmodernismul și Teoria culturală, Boetius din Dacia* etc. Li se alătură texte precum *Cyborg*, de Radu Drăgan, *Miorița – o ipoteză de lucru*, de Ion Lazu, *Misterul vechilor statui din peșterile din Laos*, de Liviu Vălenaș, *Aforismele lui Leonardo da Vinci*, de George Popa, *Une littérature pour nos inquiétudes*, cu o versiune în limba română, *Dreptul la nefericire. Literatura ca formă a ideologiei?*, de Sanda Cordoș, *Eseu despre poezia lui Aurel Pantea. Centru și Provincie*, de Virgil Podoabă sau *La început a fost Inocentiu*, de Ion Gavrilă-Ogoranu, reprodus după site-ul www.procesulcomunismului.com și dedicat evocării personalității episcopului Inocențiu Micu-Klein.

Construită să funcționeze ca o platformă politică și socio-culturală, „Asimetria” poate fi văzută ca un excelent seismograf pentru tot ceea ce înseamnă procesul comunismului în România, de la legislație la polemici, de la

scandaluri politice mai mult sau mai puțin mediatizate, la restituiri și acțiuni corective. Pe această linie, revista publică în mod sistematic apeluri și memorii adresate autorităților, secvențe din cavalcada dosarelor de la CNSAS sau memorii ale foștilor deținuți politici și nu numai. De exemplu, revista reproduce un fragment dintr-un dialog parizian petrecut la 22 mai 1994 cu Ion Gavrilă-Ogoranu (*Luptători contra comunismului și nu victime*), mărturiile Constanței Corbea (*Striviți de istorie*), *Jurnalul unui navigator. Faruri, repere, maluri* al lui Adrian Onicescu, fragmente din memoriile lui Emil Chendea, grafician stabilit în Statele Unite ale Americii (*Mă duc în Țară, din Între două lumi*, volum apărut la editurile Eikon și Caiete Silvine) sau din cele ale lui Mihai Buracu, intitulate *Tăblițele de săpun de la ITȘET-IP* (palindromul cuvântului Pitești), *Amintiri din CNSAS. Memoriu*, primul articol dintr-o serie lansată de Gabriel Catalan, sau *Jurnalul* lui Vasile Rășcanu. Tonalitatea se menține în articolul lui Ion Varlam, *Necesitatea definirii în drept a totalitarismului*, în protestul publicat de Dan Culcer în mai 2006, *Crimele „Revoluției” din decembrie prescrise în 2004?* sau în polemicile purtate de Andrei Vartic (cu Vladimir Tismăneanu), Liviu Cangeopol, Vasile Rășcanu, Mircea Stănescu sau Ioan Roșca.

Dintre personalitățile culturii române, Mircea Eliade beneficiază de ipostaze multiple, configurate în studiul în limba maghiară al lui Zirkuli Péter, *Mircea Eliade și Teroarea istoriei. Concepția despre mit a lui M.E. („A történelem rémülete”. Eliade mítoszelméletéről)*, extras din „Budapesti Könyvszemle”, la cel în limba franceză semnat de Teodor Zănoagă, *Les formes et les fonctions du fantastique chez Mircea Eliade*. În același timp, istoricul religiilor se convertește în punctul de plecare al eseului Aureliei Satcău, *Mit: Imaginarul real și realul imaginar*, în subiectul interviului *Mai este Eliade actual? – De vorbă cu Liviu Bordaș – Mircea Handoca* (publicat inițial în „Viața Românească”, nr. 12 din 2015) și în miza unor polemici, precum *Visul lui Mircea Eliade*, de Isabella Vasiliu-Scraba. În plus, republicarea versiunii franceze a textului lui Mircea Eliade, *Ne plus être roumain ! (A nu mai fi român)* – apreciază Dan Culcer – va

permite eventualilor cititori francofoni să înțeleagă de ce întâlnesc adesea, nu doar printre intelectualii români, astfel de specimene, de inși care refuză să mai vorbească limba română, ba chiar își inventează ascendențe care să le motiveze lepădarea. (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=1408>)

O altă prezență constantă în „Asymetria” este, așa cum am precizat mai sus, Paul Goma, mai multe numere arborând o notă menită să justifice colecția de documente, studii și articole consacrate intelectualului român:

Vom arhiva pe situl *Asymetria* cât mai multe texte privind viața, opiniile și operele lui Paul Goma. Sub forma unui dosar cât mai complet. Vom indica firește sursa și linkul pentru un acces direct. Demersul nostru nu e diferit de cel practicat

de Google, care ne ajută astfel să găsim repede informații disparate. Publicațiile sau autorii care nu doresc ca textele lor să fie astfel stocate pot desigur să ne comunice dorința lor ca ele să nu figureze integral ci doar sub forma unor referințe. (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=197>)

În siajul colecției apar articole precum *Goma. Paul Goma. Nici mai mult și nici mai puțin*, de Ovidiu Nimigean, „*Gomarea*” lui Paul Goma și *politicile adevărului*, de Bogdan Ghiu sau *Paul Goma, scriitorul de alături și Paul Goma: Un igienist al memoriei*, de Magda Ursache. În mai 2006, revista reproduce scrisoarea lui Paul Goma către președintele de atunci al României, Traian Băsescu, privind componența *Comisiei prezidențiale pentru analiza dictaturii comuniste* și câteva propuneri bibliografice utile activității acesteia. Pe de altă parte, Dan Culcer își încheie intervenția din *Goma îi cheamă pe acuzatori la judecată* cu asigurarea că „*Revista Asymetria va urmări cu atenție desfășurarea procesului, care este, prin natura sa, un adevărat test al independenței justiției din România. Provocatorii și antisemiții nu au desigur nici un temei să facă o intervenție accesorie și nu vor fi bineveniți*”. (<http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=66>)

Sondajele inițiate de *Asymetria* confirmă linia socio-politică militantă, cele mai multe având drept țintă oportunitatea procesului comunismului în România și efectele unei lustrații amânate – *Acceptarea unei vini colective în comunism, Procesul Comunismului. Scopuri și mijloace, De ce amână președintele Băsescu condamnarea regimului comunist din România ca „regim criminal”* etc.

Site-ul oferă link-uri către evenimente, cărți, reviste etc., precum *Verso, Nord Literar, Enciclopedia României*, <http://www.geovisite.com/> sau site-uri personale, precum <http://www.ioanrosca.com/> sau entitatea virtuală geamănă *Asymetria Antiacvarium. Antologie Asymetrică fără scop lucrativ*, blog lansat în 2008, cu o orientare coerentă și omogenă, în care sunt adunate texte

cu un scop social și politic evident. [...] Textele selectate nu reprezintă opinia lui Dan Culcer, ci dorința antologatorului de a obține o imagine a unui orizont ideologic circular, nedelimitat de schema: dreapta versus stânga. Chestiunea urgentă nu este de a alege între democrație și dictatură, ci de a realiza că democrația de paradă, simulacrul de democrație sunt alte fețe fardate, alte măști ale terorii, ale dictaturii. Mi se pare că dacă nu ieșim din această schemă binară, nu putem pricepe ce se întâmplă și ce se întrevede la orizontul acestui secol. De ce anti-acvarium? Fiindcă nu suntem pești să trăim doar în apă, să auzim sunetele filtrate de cei care ne presară cu generozitate alimentele la suprafața apei care ne desparte de ei. Suntem amfibii și vom trece într-o zi dincolo de zidul transparent. (<http://asymetria-anticariat.blogspot.com/>)

Sintetizând, putem vorbi în cazul „*Asymetriei*” de o *ars combinatoria*, în care intră referințe la alte surse virtuale, texte în care se regăsesc și caracteristici

ale jurnalismului cetățenesc, cu teme și origini multiple, controlate însă de o autoritate centrală, capabilă să asigure un ax ideologic constant, guvernat de valori naționale, revizionism istoric și militantism. Altfel spus, primordial o oglindă parțială a obsesiilor politico-sociale și, secundar, un spațiu al activității literare, în care fenomenul cultural intră în ecuații contextualizant-combatante.

Cu totul altfel se configurează programul „Alternanțelor”, revistă înființată la München de către Andrei Zanca, Eugen D. Popin, Vasile Gogea și regretatul Miron Kiropol:

Alternanțe reunește în paginile ei exclusiv creații literare și de artă din toate părțile lumii, cu precădere însă din Țară. În cuprinsul ei vor alterna poezia, esul, critica, proza, teatrul, însoțite de lucrări grafice și de pictură ale celor mai aleși reprezentanți ai ei. Ea se va profila treptat pe tematici anunțate în prealabil, încât cei interesați să-și poată pregăti din vreme materialul dorit. Colegiul de redacție al revistei nu își asumă răspunderea pentru orientările colaboratorilor săi. Ea rămâne deschisă tuturor, mai ales tinerilor scriitori, artiștilor plastici din țară, precum și celor din afara ei, încercând astfel să ofere o panoramă cât mai cuprinzătoare a creatorilor reuniți în paginile ei. Sperăm că în momentul când vor primi revista, atât cei care au colaborat la numerele ei, cât și cei interesați de o colaborare să ne trimită în continuare materialele lor cele mai reprezentative. (http://www.revista-alternante.de/html/despre_revista.html)

Exclusivitatea literar-culturală și deschiderea generoasă se verifică în fiecare dintre numerele apărute, în care se regăsesc mulți dintre scriitorii activi în paginile revistelor literare din țară, de la poeți și prozatori, la esești și teoreticieni din mediul academic. Noutatea vine mai cu seamă din direcția diasporei, revista oglindind o parte dintre proiectele literare și interesele culturale ale câtorva oameni de cultură români, care, pe de o parte, mențin legătura cu spațiul literar de origine, promovându-i creațiile, iar, pe de altă parte, își proiectează dihotomic energiile intelectuale, generând o literatură și o critică ancorată în perimetrul românesc, și, în același timp, introducând în universul lectorului român o cultură modernă și contemporană occidentală, preponderent de extracție germană.

Estetocentrismul tradițional coexistă cu variabilitatea asigurată de principiul *căpiței de fân*, funcțional în ambele cazuri discutate în lucrarea de față, în paginile „Alternanțelor” găsim și locul scriitorii din generații diferite, cu *pedigree*-uri literare felurite și cu prezențe culturale mai mult sau mai puțin accentuate, ceea ce transformă revista într-un tablou literar compozit, interesant de disecat din perspectiva unui cercetător preocupat de literatura contemporană, de perspectiva generațională și transnațională oferită de o publicație creată explicit ca oglindă a literaturii din Țară, dar guvernată de o deschidere culturală universalistă. Potențiala coeziune se datorează tematicilor propuse sistematic în fiecare număr, fără a fi însă întodeauna verificată până la capăt. De pildă, publicarea traducerilor

anunțată în numărul 2 devine o constantă în paginile revistei, dar teme precum „literatura diasporei românești în spațiul cultural european” sau „poezia, un gen literar «seulement pour les connaisseurs?»” (http://www.revista-alternante.de/REVISTA_ALTERNANTE_Nr._3_12_-_BT_2016.pdf) înregistrează doar realizări parțiale, izolate în câteva studii și fără să genereze o dezbatere consistentă. Dacă cea dintâi se reflectă în studiile Mihaelei Albu și comentariile lui Dan Angheliescu despre eseistica lui Horia Stamatu și despre proza exilului românesc, cea de a doua este reprezentată de studiul aceluiași Dan Angheliescu, *Poeticul – între metafizică, istorie și contemporaneitate*, de un eseu al Ioanei Ieronim, prezentat la simpozionul *Poezia – război și pace între limbi*, intitulat *Când poezia traversează frontiere*, și tangențial, de cronicile consacrate poezilor din țară și scriitorilor români din diaspora.

Ilustrat de graficianul Mircea S. Bozan și populat cu figuri active în mediul revistelor literare românești, primul număr apare în noiembrie 2013, în format PDF, fiind dominat de lirica unor poeți consacrați – Gellu Dorian, Clelia Ifrim, Ion Maria, Ioan Negru, Gabriel Cojocaru, Miron Kiropol, Iulian Dămăcuș, Olimpia Iacob și Adrian Alui Gheorghe, ultimul fiind și protagonistul unui interviu realizat de Stelian Țurlea. Li se alătură *Fragmentele de cer* ale lui Bedros Horasangian, proza lui Ștefan Doru Dăncuș, un fragment de roman semnat de Constantin Arcu și câteva studii, dintre care amintim textul mai vechi al lui Vasile Gogea, intitulat *Rățiunea magică. 5 note despre Mircea Eliade* (un text din 1986, apărut inițial în „Astra”, nr. 8, 1986) sau considerațiile lui Iulian Boldea, intitulat *Grigore Alexandrescu: jocurile și limitele convenției poetice*, cei doi autori fiind prezenți sistematic în numerele consecutive ale revistei. Versantul literar universal al revistei valorifică un text al Rodicăi Grigore despre Fernando Pessoa și patru poeme ale lui Rabindranath Tagore. Statutul minoritar al deschiderii universale e expandat programatic în numărul secund al revistei, care „demarează publicarea sistematică a traducerilor, din și în limba română, din și în limba germană, bineînțeles că nu numai” (http://www.revista-alternante.de/REVISTA_ALTERNANTE_Nr._1_2_-_ianuarie_2014.pdf) și lansează traducătorilor o invitație de colaborare.

În linii mari, distribuția genurilor și autorii se mențin în numerele consecutive, cu o diferență notabilă la palierul liric, unde apar noi nume, într-un amestec variabil de canonicitate, consacrare și tentativă creatoare – Mihai Eminescu, Ilarie Voronca, Ion Pop, Ana Blandiana, Horia Bădescu, Markó Belá, Ion Mureșan, Dinu Flămând, Letiția Ilia, Gabriela Crețan, Ioana Ieronim, Olimpiu Nușfelean, Ioan-Pavel Azap, Bedros Horasangian, Theodor Damian, Ioan Moldovan, Monica Manolachi, Ioan Nistor, Veronica Balaj, Dumitru Chioaru, Adrian Munteanu, Adrian Păpăruș, Attila F. Balázs, Marius Chelaru, Adrian Gurgău, Simona Grazia Dima, Laurian Lodoabă, Geo Galetaru, Nicolae Szekely, Maria Bereny, Camelia Iuliana Radu, Victoria Milescu, Dan Lotoțchi, Mircea Ivănescu, Denisse Huzum, Petru Ilieșu, Kocsis Francisko, Ana Cicio și Frank

Joussen (cu poeme în română și engleză), Riri Sylvia Manor (cu o serie de poezii în română și germană), Luca Cipolla (ale cărui poeme sunt tipărite atât în română, cât și în italiană), Michael Krüger, Anton G. Leitner, Friedrich Brandl, Alexander Bertsch, Horst Samson și Gabriela Trinckler (exclusiv în limba germană) sau poeme în limba română și în limba germană de Andrei Zanca. Minimal redată aici, lista poezilor indică, pe de o parte, preeminența producției lirice din țară în detrimentul celei din diasporă, iar, pe de altă parte, o tentativă constantă de a răspunde unui orizont de așteptare guvernat în egală măsură de o nostalgie canonică și de menținerea racordului cu ceea ce se întâmplă în peisajul literar românesc.

Se poate observa și un spor sensibil la proză, unde întâlnim autori precum Constantin Munteanu, Gellu Dorian, Andrei Gheorghe Neagu, Viorel Dădulescu, Alexandru Jurcan, Valentin Lustig, Augustin Doman, Alice Albrich-Mavrocordato, Dan Florița-Seracin, Mircea Petean, Alexandru Vlad, Dușan Baiski, Radu Țuculescu (în traducerea germană a lui Zorin Diaconescu), Miron Kiropol sau Ioan Negru. Apar texte dramatice, precum *Aniversarea bunicului*, o comedie în două acte de Segiu Vâlcu, un fragment din *Nu te pune cu îngerii*, de Flavius Lucăcel sau *Heraclit și potăile*, de Cornel Teulea. Eseștilor li se alătură Dumitru Chioaru, cu un studiu *Despre bilingvismul creator*, Alexandru Cistelean, Ovidiu Pecican, Liviu Ioan Stoiciu, Andrei Zanca, Nicolae Coande, autorul unui studiu despre Gottfried Benn, Mircea A. Diaconu, Laszlo Alexandru, Olga Cantacuzino, Mihaela Kloos-Ilea, Liviu Antonesei, Mihaela Albu (cu un text despre exilul românesc), Cornel Ungureanu, care îl evocă pe Andrei Bodiș, precum și Simion Dănilă (cu un studiu formulat interogativ: *L-a cunoscut realmente Elena Văcărescu pe Friedrich Nietzsche?*, publicat deja în țară).

În schimb, intră puternic în scenă diaspora, grație cronicii lui Livius Petru Bercea despre un volum al lui Eugen D. Popin, ultimului interviu cu Emil Cioran, datorat lui Vasile Andru, și traducerilor – povestiri de Kurt Tucholsky, traduse de Eugen D. Popin, transpunerea unui text de Sosan Zenji (autor chinez de secol VI), realizată de Andrei Zanca după o traducere din engleză și dublată de o traducere în germană de Denis G. Merzel, traducerea germană a volumului de memorii *Descendenți condamnați* de Despina Skeletti-Budișteanu, în versiunea autoarei. Li se alătură Eugen D. Popin, care traduce câteva fragmente din opera romancierului german Bernhard Setzwein (prezență constantă în numerele „Alternanțelor”, multe dintre textele sale fiind publicate exclusiv în limba germană), Dan Florița Seracin, cu traducerea unor capitole din romanul *Das Lied von Bernadette* de Franz Werfel, câteva texte din nietzscheenele *Idilele din Messina*, traduse de Simion Dănilă, un fragment din *Crepusculul filosofilor* al lui Giovanni Papini (tradus de Eugen D. Popin). Mai găsim nume precum Franz Kafka, ale cărui *Reflecții asupra păcatului, suferinței, păcatului și adevărata cale* sunt traduse de Eugen D. Popin, Moses Rosenkranz (în traducerea românească a lui Radu Popa și Maximilian Dengg), James Meredith, Zudor János, Palotás Dezső și Adonyi Nagy

---

Mária (ale căror poeme sunt traduse de Kocsis Francisko), Reiner Kunze, Wolfgang Bächler, Izet Sarajlić, Giovanni Pascoli, Alda Merini, William Heyen, Jim Kacian, Stanley H. Barkan, Arseni A. Tarkovsky, Boris Pasternak, Rainer Maria Rilke, Dante, Ezra Pound, Paul Auster, Wallace Stevens, Rabindranath Tagore, Jules Supervielle, Juan Ramón Jiménez, Cesare Pavese, Tanikawa Shuntarō, Guillaume Apollinaire, William Butler Yeats, Miguel de Unamuno, Bertold Brecht, Charles Baudelaire, William Blake, Emily Dickinson și Anna Ahmatova, precum și sonete shakespeariene traduse de Horia Gârbea și Dan Anghelescu sau *Sonete portugheze* de Elizabeth Browning în traducerea lui Miron Kiropol.

Conectați atât la perimetrul literar autohton, cât și la ceea ce se scrie în spațiul de limbă germană, redactorii „Alternanțelor” – Andrei Zanca, Miron Kiropol și Eugen D. Popin – selectează și traduc în și din germană o impresionantă listă de texte semnate de scriitori români și germani contemporani (de la Ana Blandiana, Radu Țuculescu sau Mircea Petean la Bernhard Setzwein) inserează în cuprinsul revistei creații literare germane contemporane, ceea ce creează un profil transnațional dinamic, dialogic, potențat de colaborarea scriitorilor români din diasporă și de masiva reprezentare a literaturii din Țară. Spectrul se dilată apoi grație paginilor de literatură universală, minoritare pe ansamblu, dar substanțiale valoric, unele traduse, altele redată în limba lor originală, de obicei germană, dar și italiană sau engleză. Un exemplu în acest sens furnizează numărul 2 din 2018, în paginile căruia publicul cititor ia contact cu proza Saskyei Jain, scriitoare născută în Ahmedabad, crescută la New Delhi și educată la Berlin.

Linkurile furnizate se site-ul publicației trimit, în general, către articole și semnale consacrate revistei, fie că este vorba despre lista revistelor literare din România de pe Wikipedia, fie că sunt bloguri sau site-uri ale altor ziare sau edituri, precum Limes, „Făclia” sau blogul patronat de către Vasile Gogea.

Programatică și confirmată de fiecare număr al revistei, dorința redactorilor din străinătate (cu excepția lui Vasile Gogea, care trăiește la Cluj, toți ceilalți locuiesc în Germania) de a lua parte la schimbul simbolic al literaturii române cu literatura universală se manifestă printr-o încorporare generoasă a literaturii din interiorul României, prin promovarea ei în spațiul de limbă germană, mai cu seamă prin traduceri, ansamblul demonstrând o uriașă investiție de energie intelectuală orientată înspre Țară. Rezultatul este o revistă creată pe principii de asimilare, străină de polemici și de situații resentimentar-superioare, capabilă să funcționeze ca o entitate (trans)națională coerentă, fără falii ideologice și fără asperități critice.

O suprapunere comparativă a producției literare publicate în paginile „Alternanțelor” cu tabloul real al literaturii române de azi demonstrează faptul că, în ciuda unei deschideri postideologice, implicite programului ei generos, revista reușește să ilustreze doar selectiv fenomenul literar autohton, multe dintre

---

grupările proeminente nefiind prezente. Cât despre segmentul literar românesc cel mai bine reprezentat, evidentul epicentru transilvan al celor mai multe dintre poeziile, prozele și eseurile adunate în paginile revistei se datorează mai degrabă conexiunilor dintre redactorii ei și scriitorii din această arie decât vreunei opțiuni explicite. Creată pe principiile unui soi de ecumenism, publicația apărută la München eludează sistematic corozivitatea intrinsecă a peisajului literar de acasă, rămând străină de polemici și partizanate, fapt ce o situează într-o zonă benignă din perspectivă internă și într-o poziție selectiv-informativă obiectivă pentru lectorul din străinătate.

Referințe

Franklin, Bob, Hamer, Martin, Hanna, Mark, Kinsey, Marie, Richardson, John E., 2005, *Key Concepts in Journalism Studies*. London-Thousand Oaks-New Delhi, Sage Publications.

<http://www.revista-alternante.de>

<http://www.asymetria.org>